

Vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb trong việc rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học

Nguyễn Phan Lâm Quyền

Email: nplquyen@ued.udn.vn
Trường Đại học Sư phạm - Đại học Đà Nẵng
459 Tôn Đức Thắng, Hoà Khánh Nam,
Liên Chiểu, Đà Nẵng, Việt Nam

TÓM TẮT: Tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học hiện nay được xem là chìa khóa thực hiện việc học đi đôi với hành, học thông qua làm, qua vận dụng những kinh nghiệm vào giải quyết những vấn đề thực tiễn nhằm phát triển năng lực cho người học. Vì vậy, rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học cho sinh viên sư phạm là cần thiết trong xu hướng đổi mới dạy học phát triển năng lực theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Bài viết phân tích khái quát về vấn đề rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên, từ đó đề xuất tổ chức các hoạt động rèn luyện vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb nhằm nâng cao hiệu quả rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học ở các trường đại học sư phạm.

TỪ KHÓA: Tổ chức hoạt động trải nghiệm, Tiểu học, kĩ năng, sinh viên ngành Giáo dục tiểu học, năng lực.

→ Nhận bài 29/10/2023 → Nhận bài đã chỉnh sửa 05/11/2023 → Duyệt đăng 25/11/2023.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12320315>

1. Đặt vấn đề

Tổ chức cho học sinh học bằng cách trải nghiệm, thường gọi tắt là hoạt động trải nghiệm, là xu hướng giáo dục của nhiều nước trên thế giới. Thông qua học tập trải nghiệm, học sinh được trực tiếp, chủ động tham gia hoạt động tìm tòi, khám phá, hợp tác, chia sẻ và vận dụng lí thuyết vào thực tiễn, qua đó hình thành, phát triển phẩm chất và năng lực. Căn cứ vào tính chất ứng dụng của quan điểm “học qua trải nghiệm” vào quá trình giáo dục, có thể phân loại thành hai loại: 1) Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục; 2) Hoạt động trải nghiệm là hoạt động dạy học trong môn học cụ thể [1]. Ở cấp Tiểu học, vấn đề tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học đóng vai trò quan trọng nhằm phát triển phẩm chất, năng lực cho học sinh. Tuy nhiên, thực tế tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học của giáo viên tiểu học vẫn còn nhiều khó khăn [2]. Vì vậy, nhiệm vụ trọng tâm của các trường sư phạm trong giai đoạn hiện nay là cần rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học một cách hiệu quả. Mặt khác, trong bối cảnh đổi mới giáo dục cùng sự phát triển mạnh mẽ của tri thức khoa học hiện nay ở nước ta đòi hỏi về việc nghiên cứu và vận dụng các lí thuyết học tập trong đó có lí thuyết học tập trải nghiệm của David Kolb vào tổ chức quá trình dạy học và cải tiến phương pháp, hình thức dạy học trong trường phổ thông nói chung và trường

sư phạm nói riêng một cách phù hợp là vô cùng quan trọng.

Với những lí do trên, nghiên cứu này được thực hiện với mục tiêu tìm hiểu về chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb và việc tổ chức rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học theo chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb, từ đó làm cơ sở để các trường sư phạm phát triển kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái quát về chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb

Dựa trên nghiên cứu của Dewey, Lewin và Piaget; David Kolb đã phát triển lí thuyết hiện đại về học thông qua trải nghiệm vào những năm 70 của thế kỉ XX qua đó làm rõ mối quan hệ giữa học tập và kinh nghiệm: “Học thông qua trải nghiệm là quá trình học theo đó kiến thức, năng lực được tạo ra thông qua việc chuyển hóa kinh nghiệm” [3]. Nội hàm của hoạt động trải nghiệm chính là giáo dục trải nghiệm (Experiential education) là tổ chức cho học sinh tiến hành các hành động (cá nhân hoặc nhóm), học sinh được tương tác thực với đối tượng trong các hoàn cảnh nhất định và suy ngẫm về những điều đã làm [4]. Trong quá trình hoạt động, học sinh có sự tương tác giữa kinh nghiệm đã có với kinh

nghiệm tiếp thu được ở hiện tại, từ đó hình thành kinh nghiệm mới và sử dụng kinh nghiệm này để giải quyết một tình huống mới, một nhiệm vụ mới. Theo cách hiểu này, hoạt động trải nghiệm chính là cách dạy, cách học thông qua trải nghiệm.

Theo David Kolb (1984), quá trình học thông qua trải nghiệm của người học diễn ra theo một chu trình gồm bốn giai đoạn: Trải nghiệm cụ thể; Quan sát phản ánh; Trừu tượng hóa khái niệm; Thử nghiệm tích cực. Việc học chỉ đạt hiệu quả khi người học tham gia cả bốn giai đoạn này.

Ngoài ra, khi nghiên cứu về lý thuyết học thông qua trải nghiệm, Kolb đã đề xuất các đặc điểm chính trong quá trình học thông qua trải nghiệm, gồm: 1) Việc học tốt nhất cần chú trọng đến quá trình chứ không phải kết quả; 2) Học tập là một quá trình liên tục trên nền tảng kinh nghiệm; 3) Học tập đòi hỏi việc giải quyết xung đột giữa mô hình lý thuyết với cuộc sống thực tiễn; 4) Học tập là quá trình thích ứng toàn diện với thực tiễn; 5) Học tập là sự kết nối giữa cá nhân với môi trường; 6) Học tập là quá trình kiến tạo ra tri thức, nó là kết quả của sự chuyển hóa giữa kiến thức xã hội và kiến thức cá nhân.

Như vậy, có thể thấy rằng, học thông qua trải nghiệm có nhiều ưu thế trong việc hình thành năng lực và phẩm chất cho người học. Vì vậy, nó được ưu tiên sử dụng trong quá trình giáo dục học sinh.

2.2. Khái quát về vấn đề rèn luyện kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học

2.2.1. Kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học

Kỹ năng: Theo tác giả Trần Bá Hoàn (1996), kỹ năng là khả năng vận dụng những tri thức thu nhận được trong một lĩnh vực nào đó vào thực tiễn [5].

Theo tác giả Đặng Thành Hưng (2013), kỹ năng là một dạng hành động được thực hiện tự giác dựa trên tri thức về công việc, khả năng vận động và những điều kiện sinh học - tâm lý khác của cá nhân (chủ thể có kỹ năng đó) như nhu cầu, tình cảm, ý chí, tính tích cực cá nhân... để đạt được kết quả theo mục đích hay tiêu chí đã định, hoặc mức độ thành công theo chuẩn hay quy định [6].

Theo tác giả Phan Thị Thanh Hội (2014): Kỹ năng là khả năng của một người hiểu biết sâu sắc về một hoạt động, quy trình thực hiện hoạt động và vận dụng quy trình một cách thành thạo để thực hiện hoạt động đó một cách hiệu quả [7].

Nguyễn Văn Hiền (2009) cho rằng, khái niệm kỹ năng được xác định bởi các đặc điểm sau [8]:

- *Về mặt cấu trúc:* Kỹ năng gồm tri thức và các hoạt động cụ thể; kỹ năng có tính phức hợp, gồm nhiều hoạt động và kỹ năng nhỏ (tức là có tính chất thứ sinh).

- *Về mặt kết quả:* Kỹ năng là sự thực hiện có kết quả một hoạt động nhất định.

- *Về nguồn gốc:* Kỹ năng có được thông qua trải nghiệm, huấn luyện, đào tạo.

- *Về tính phát triển:* Kỹ năng có các mức độ phát triển khác nhau, từ thấp đến cao và mức hoàn thiện là kỹ xảo; từ mức kỹ thuật hành động đến mức trở thành phẩm chất, năng lực của con người tức trở thành một loại phẩm chất nhân cách; từ tạm thời đến bền vững; từ mang tính khu trú trong một phạm vi hoạt động đến linh hoạt chuyển hóa sang các lĩnh vực khác nhau.

Như vậy, chúng tôi đồng tình với quan điểm của tác giả Đặng Thành Hưng xem kỹ năng là hành động được thực hiện dựa trên tri thức và hoạt động tích cực của cá nhân. Đó là những hành động có ý thức, có mục đích, có kỹ thuật và có kết quả.

Những hành động không dựa trên tri thức và các điều kiện sinh học - tâm lý chủ quan của cá nhân thì không phải là kỹ năng, cho dù nó được thực hiện thuần thục, mà đó là thói quen, kỹ xảo hay hành vi tập tính. Cần nhấn mạnh rằng, kỹ năng chính là cái có thật ở cá nhân, chứ không phải cái có thể có (khả năng) và cũng không phải năng lực (vì năng lực bao gồm nhiều thứ khác chứ không chỉ gồm kỹ năng). Nói về mặt thực hiện, kỹ năng phản ánh năng lực làm, tri thức phản ánh năng lực nghĩ và thái độ phản ánh năng lực cảm nhận. Kỹ năng là một dạng năng lực (năng lực làm), tương tự như tri thức là năng lực hiểu nhưng năng lực thì không phải chỉ là kỹ năng, chỉ gồm kỹ năng [9].

Kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học: Từ quan niệm kỹ năng ở trên, chúng tôi cho rằng, kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học là hành động tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học được thực hiện hiệu quả dựa trên tri thức cơ bản về tổ chức hoạt động trải nghiệm và sự tích cực hoạt động của người dạy. Đó là những hành động có ý thức, có mục đích, có kỹ thuật và có kết quả về tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học.

Để rèn luyện thành công kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học, việc nhận diện các thành tố cần thiết để cấu trúc nên kỹ năng rất quan trọng, nó là tiền đề quan trọng để quan sát, đánh giá, điều chỉnh, định hướng quá trình luyện tập. Chúng tôi thống nhất với quan niệm của tác giả Đặng Thành Hưng (2002) [9] về nhận diện và đánh giá kỹ năng. Kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học bao gồm bốn thành tố cơ bản sau, trong đó yếu tố hệ thống thao tác có ý nghĩa trung tâm và quan trọng nhất: 1) Hệ thống thao tác tối thiểu của hành động tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học được tổ chức linh hoạt; 2) Trình tự logic của tiến trình thực hiện các thao tác hoạt động tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học; 3) Các quá trình điều chỉnh hoạt động tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học; 4) Nhịp độ thực hiện và cơ cấu thời gian thực hiện các thao tác trong tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học.

Về mặt nội dung, trên cơ sở kế thừa các nghiên cứu

của các tác giả Phạm Đình Văn, Nguyễn Thị Ngọc Phúc, Tiêu Thị Mỹ Hồng, Lê Thị Thơm... và gắn kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học ở Tiểu học, theo chúng tôi, kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học là tổ hợp nhiều kỹ năng thành phần bao gồm:

a. Kỹ năng lựa chọn nội dung tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học

Việc lựa chọn nội dung tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học có thể xem là một công việc khá quan trọng. Để thực hiện được điều này, người dạy cần nghiên cứu nội dung chương trình môn học, xác định mục tiêu, yêu cầu cần đạt của các chủ đề, mạch nội dung cụ thể, phân tích các điều kiện để thực hiện tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn học đó. Từ đó, người dạy có cơ sở nhằm lựa chọn được các bài học, chủ đề có thể tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn học đó được khả khi và mang lại hiệu quả cao đối với việc phát triển phẩm chất và năng lực cho học sinh. Kỹ năng lựa chọn nội dung tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học bao gồm các biểu hiện cơ bản sau:

- Xác định mục tiêu của các bài học, chủ đề môn học.
- Phân tích nội dung môn học, đặc điểm năng lực của học sinh để xác định các bài học, chủ đề có thể tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn học.
- Phân tích các điều kiện để thực hiện tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn học.
- Lựa chọn hệ thống các bài học, chủ đề có thể tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn học.

b. Kỹ năng thiết kế các hoạt động trải nghiệm cụ thể trong dạy học

Căn cứ vào mục tiêu, nội dung chủ đề/bài học, các nguồn lực hỗ trợ, kinh nghiệm thực tiễn và năng lực của học sinh mà người dạy lựa chọn các phương pháp, kỹ thuật tổ chức, phương tiện nhằm thiết kế kế hoạch hoạt động trải nghiệm cụ thể cho phù hợp. Hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học có thể được tổ chức riêng rẽ hoặc tổ chức như một hoạt động học tập của bài học. Vì vậy, khi thiết kế kế hoạch hoạt động trải nghiệm, người dạy có thể tùy vào sự lựa chọn cách thức tổ chức, tùy vào sự phân phối thời gian của các bài học để xây dựng một cách hợp lý. Một hoạt động trải nghiệm cần thể hiện rõ bốn bước cơ bản: Trải nghiệm cụ thể; Quan sát phản ánh (phân tích); Trừu tượng hóa khái niệm (rút ra bài học); Thử nghiệm tích cực (vận dụng). Kỹ năng thiết kế các hoạt động trải nghiệm cụ thể trong dạy học bao gồm các biểu hiện cơ bản sau:

- Xác định mục tiêu, nội dung hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn học.
- Xác định được các bên liên quan cần thiết, cách thức hoạt động phối hợp, hỗ trợ để tạo lập môi trường trải nghiệm cho học sinh.
- Lựa chọn phương pháp, kỹ thuật tổ chức, phương tiện phù hợp với chu trình trải nghiệm, mục tiêu, nội dung và đối tượng tiến hành tổ chức hoạt động trải nghiệm

môn học.

- Xây dựng các pha cụ thể trong chu trình trải nghiệm của hoạt động trải nghiệm môn học.

c. Kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm cụ thể trong dạy học

Người dạy sẽ tổ chức hoạt động trải nghiệm cho học sinh theo kế hoạch đã thiết kế. Mở đầu hoạt động, người dạy nên tổ chức hoạt động mở đầu nhằm giới thiệu tổng quan về các hoạt động trong buổi hoạt động trải nghiệm để định hướng học sinh tham gia hoạt động trải nghiệm môn học. Trong quá trình tổ chức, người dạy cần sử dụng các phương pháp, kỹ thuật dạy học tích cực nhằm tổ chức, triển khai chuỗi hoạt động trải nghiệm theo chu trình trải nghiệm đạt hiệu quả. Khi học sinh thực hiện hoạt động, người dạy cần quan sát để hỗ trợ khi cần thiết trong quá trình tổ chức trải nghiệm cho học sinh. Cuối mỗi hoạt động, người dạy cần có nhận xét, chốt lại các nội dung cốt lõi. Sau khi đã hoàn thành các hoạt động, người dạy cùng học sinh tổng kết buổi học. Kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm cụ thể trong dạy học bao gồm các biểu hiện cơ bản sau:

- Tổ chức hoạt động mở đầu, định hướng tham gia hoạt động trải nghiệm môn học.
- Tổ chức, triển khai chuỗi hoạt động trải nghiệm theo chu trình trải nghiệm.
- Sử dụng các phương pháp, kỹ thuật dạy học tích cực trong tổ chức hoạt động trải nghiệm.
- Có biện pháp hỗ trợ, tư vấn tùy thuộc từng điều kiện, đối tượng hoặc khi có tình huống xảy ra trong quá trình người học trải nghiệm.

d. Kỹ năng kiểm tra, đánh giá hoạt động trải nghiệm cụ thể trong dạy học

Sau khi đã thiết kế các hoạt động cơ bản, người dạy tiến hành xác định mục tiêu, phương pháp kiểm tra, đánh giá kết quả của hoạt động. Việc kiểm tra, đánh giá hoạt động trải nghiệm được thực hiện trong suốt quá trình tổ chức hoạt động. Người dạy cần xây dựng cụ thể những bộ công cụ đánh giá dành cho các loại hình đánh giá khác nhau như: Giáo viên đánh giá học sinh, học sinh tự đánh giá và đánh giá đồng đẳng. Sự sáng tạo trong hình thức đánh giá của người dạy sẽ kích thích sự tham gia hoạt động của học sinh. Các hình thức đánh giá cần được thay đổi, tạo hứng thú với học sinh nhưng vẫn đảm bảo mục tiêu đánh giá đề ra. Ngoài ra, quá trình đánh giá cần được thực hiện rõ ràng và công bằng. Người dạy cần tích cực, chú ý lắng nghe ý kiến phản hồi của học sinh, ghi chép, lưu trữ cẩn thận. Kết quả thu được cần được phân tích để đánh giá hiệu quả hoạt động, rút kinh nghiệm cho các hoạt động trải nghiệm tiếp theo. Kỹ năng kiểm tra, đánh giá hoạt động trải nghiệm cụ thể trong dạy học bao gồm các biểu hiện cơ bản sau:

- Xác định mục tiêu đánh giá trong chuỗi hoạt động trải nghiệm theo chu trình trải nghiệm.
- Xác định phương pháp đánh giá phù hợp với mục

đích đánh giá trong tổ chức hoạt động trải nghiệm môn học.

- Xây dựng bộ công cụ đánh giá phù hợp trong tổ chức hoạt động trải nghiệm môn học.

- Tổ chức đánh giá, xử lý và sử dụng kết quả đánh giá trong và sau khi tổ chức hoạt động trải nghiệm môn học.

2.2.2. Rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học

- *Khái niệm rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học:* Theo Từ điển Tiếng Việt: “Rèn luyện là luyện tập nhiều lần trong thực tế để đạt tới những phẩm chất hay trình độ vững vàng, thông thạo” [10].

Từ khái niệm về rèn luyện, khái niệm về kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học, chúng tôi đưa ra cách hiểu như sau: Rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học là quá trình sinh viên được thực hành, luyện tập một cách thường xuyên, có hệ thống, có kế hoạch dưới sự hướng dẫn, hỗ trợ của giảng viên dựa trên sự vận dụng linh hoạt các tri thức và sự tích cực hoạt động của sinh viên nhằm đạt đến độ thuần thục về tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học.

- *Quá trình hình thành và phát triển kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học:* Theo tác giả Nguyễn Văn Lũy và Lê Quang Sơn, hình thành kĩ năng là nắm vững một hệ thống phức tạp các thao tác phát hiện và xử lý thông tin chứa đựng trong các tri thức và thu được từ đối tượng, các thao tác đối chiếu và xác lập mối tương quan giữa thông tin với hành động. Sự hình thành kĩ năng là sản phẩm của đào tạo sâu tri thức. Các tác giả trên cho rằng, kĩ năng có ba giai đoạn phát triển: (1) Giai đoạn đầu, kĩ năng thể hiện ở dạng tri thức đã lĩnh hội, được người học hiểu và có thể tái hiện một cách có ý thức, mang tính chất thực thi đúng; (2) Giai đoạn kĩ năng, phương pháp hành động đã lĩnh hội được điều khiển bởi tri thức cùng với sự luyện tập, bao gồm cả việc giải quyết các nhiệm vụ trong những điều kiện mới, kĩ năng được cải tổ và chuyển sang giai đoạn (3) Giai đoạn kĩ xảo.

Điều này cho thấy, cơ sở nền tảng của việc hình thành và phát triển kĩ năng chính là tri thức và sự luyện tập. Để hình thành kĩ năng, người học cần phải hiểu biện pháp hành động thông qua việc quan sát mẫu, tiếp nhận sự chỉ dẫn và biết chính xác mục đích của việc luyện tập. Nếu bài luyện tập được xây dựng thành hệ thống, có tính kế tục hợp lí, người học có tâm thế rèn luyện, việc luyện tập được tiến hành nhiều lần, quá trình luyện tập không được ngắt quãng thì kĩ năng có thể phát triển thành kĩ xảo [11].

Trên góc độ là một giảng viên tham gia vào quá trình

rèn luyện kĩ năng sư phạm cho sinh viên, X.I.Kixegof đã đưa ra 5 bước để hình thành kĩ năng sư phạm, gồm [12]:

Bước 1: Sinh viên được giới thiệu về hành động sắp phải thực hiện.

Bước 2: Diễn đạt các quy tắc linh hoạt hoặc tái hiện những hiểu biết mà dựa vào đó kĩ năng được tạo ra.

Bước 3: Trình bày mẫu hành động.

Bước 4: Sinh viên tiếp thu hành động, vận dụng các quy luật một cách có ý thức.

Bước 5: Đưa ra các bài tập độc lập và có hệ thống.

Từ những nghiên cứu về quy trình rèn luyện kĩ năng nói chung và kĩ năng sư phạm nói riêng, chúng tôi nhận thấy để hình thành và phát triển kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên cần chú ý những yếu tố sau:

- Bản thân sinh viên phải nhận thức được tầm quan trọng của các kĩ năng hướng tới và xác định được mục tiêu rèn luyện.

- Quy trình, cách thức đào tạo phải phù hợp và đảm bảo các vấn đề sau: Sinh viên phải được trang bị tri thức về kĩ năng; có cơ hội quan sát mẫu; luyện tập nhiều lần, trong quá trình luyện tập cần có sự phản hồi và chính xác hóa kĩ năng.

- Cần xây dựng các bài tập rèn luyện mang tính độc lập nhưng vẫn đảm bảo tính hệ thống.

Những vấn đề trên đây chính là cơ sở quan trọng cho việc thiết kế các hoạt động rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học của chúng tôi.

2.3. Thiết kế các hoạt động rèn luyện vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb nhằm phát triển kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học

2.3.1. Khả năng vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb vào rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học

Từ việc khái quát các nội dung cơ bản về chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb và việc rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học, có thể thấy khả năng vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb vào rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học là khả thi.

Trong khi tổ chức hoạt động trải nghiệm cho sinh viên, vai trò chủ thể của sinh viên được nhấn mạnh (tự mình, chủ động tham gia vào các hoạt động trải nghiệm, tự chiêm nghiệm, phản hồi và khái quát hóa), vai trò của người dạy không bị lu mờ. Việc vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của Kolb vào rèn luyện kĩ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên sẽ tạo cơ hội cho sinh viên được kết nối kiến thức lí

thuyết với thực tiễn thông qua những bài tập thực hành, tình huống trong cuộc sống hay trên lớp. Điều này phù hợp với hoạt động học tập có tính chất tự học, tự nghiên cứu của sinh viên các trường đại học sư phạm. Ngoài ra, việc vận dụng chu trình học tập trải nghiệm vào rèn luyện kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm cho sinh viên sẽ tạo điều kiện cho sinh viên được tham gia vào tất cả các khâu của quá trình học tập trải nghiệm, từ lựa chọn nội dung, thiết kế đến triển khai thực hiện và đánh giá hoạt động trải nghiệm.

Như vậy, có thể thấy rằng, việc vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb vào rèn luyện kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học là phù hợp. Điều này không chỉ giúp sinh viên có kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học mà qua đó có thể thực hiện một số kỹ năng mềm khác trong chuẩn đầu ra của ngành Giáo dục tiểu học ở các trường sư phạm.

2.3.2. Thiết kế các hoạt động rèn luyện kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học theo chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb

a. Tổ chức trang bị cho sinh viên các kiến thức cơ bản về tổ chức hoạt động trải nghiệm

Việc rèn luyện kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học chỉ có hiệu quả khi sinh viên có hiểu biết nhất định về hoạt động trải nghiệm và tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học ở Tiểu học. Vì thế, giảng viên cần thiết kế các hoạt động nhằm trang bị các kiến thức cơ bản cho sinh viên như khái niệm hoạt động trải nghiệm, chu trình học tập trải nghiệm, các phương thức tổ chức hoạt động trải nghiệm thông qua các hình thức dạy học như dự án học tập, mô hình lớp học đảo ngược... trong quá trình dạy học các học phần rèn luyện nghiệp vụ sư phạm. Từ đó, sinh viên hình thành được mục tiêu rèn luyện cũng như tâm thế sẵn sàng rèn luyện kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học các môn học ở tiểu học trong những hoạt động sau này.

b. Tổ chức rèn luyện cho sinh viên các kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm thành phần

Bản chất của vận dụng chu trình học tập trải nghiệm trong tổ chức hoạt động rèn luyện kỹ năng cho sinh viên là tổ chức các hoạt động rèn luyện dựa trên cơ sở huy động vốn kinh nghiệm cụ thể của sinh viên. Vì vậy, nói đến tổ chức hoạt động rèn luyện các kỹ năng thành phần cho sinh viên là nói đến vai trò chủ đạo của giảng viên trong việc tổ chức các hoạt động để huy động kinh nghiệm cụ thể của sinh viên vào tìm tòi, khám phá, phát hiện kiến thức và vận dụng kiến thức vào giải quyết các vấn đề thực tiễn.

Quá trình rèn luyện các kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm thành phần cần được tiến hành xuyên suốt theo hình thức nhóm hoặc cá nhân tùy theo các kỹ năng

thành phần cần rèn luyện và điều kiện lớp học. Rèn luyện các kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học thành phần có thể được tổ chức theo chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb gồm những hoạt động cụ thể sau:

Bước 1: Tổ chức cho sinh viên trải nghiệm cụ thể.

Bước 2: Tổ chức cho sinh viên quan sát, phản ánh (phân tích).

Bước 3: Tổ chức cho sinh viên trừu tượng hóa khái niệm (rút ra bài học mới về kinh nghiệm).

Bước 4: Tổ chức cho sinh viên thử nghiệm tích cực (vận dụng trong bối cảnh mới).

Chẳng hạn, các hoạt động rèn luyện kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm cụ thể trong dạy học có thể thực hiện các bước như sau:

- *Bước 1:* Tổ chức cho sinh viên trải nghiệm cụ thể. Ở bước này, giảng viên có thể trực tiếp tổ chức cho sinh viên được tham gia một hoạt động trải nghiệm cụ thể trong dạy học một môn học bất kỳ hoặc cho sinh viên xem video về các tiết hoạt động trải nghiệm trong môn học nào đó.

- *Bước 2:* Tổ chức cho sinh viên quan sát, phản ánh. Trong bước này, giảng viên có thể sử dụng kết hợp phương pháp thảo luận nhóm và các kỹ thuật dạy học như khăn trải bàn, mảnh ghép,... để tạo ra sự tương tác giữa sinh viên với sinh viên, giữa sinh viên với giảng viên, giữa sinh viên với nội dung học tập. Giảng viên cần cho sinh viên có thời gian để tự phân tích, chiêm nghiệm lại quá trình hoạt động cũng như khuyến khích tư duy phản biện của sinh viên trong khi phân tích trải nghiệm. Trong trường hợp cần thiết, giảng viên nhắc lại một số hành động quan trọng của sinh viên làm điểm tựa cho việc phân tích, chiêm nghiệm.

- *Bước 3:* Tổ chức cho sinh viên trừu tượng hóa khái niệm. Sau khi cho sinh viên tự phân tích, chiêm nghiệm lại quá trình hoạt động, giảng viên có thể xây dựng các phiếu hoạt động để khơi gợi cho sinh viên rút ra kiến thức, kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn học. Giảng viên cần tạo điều kiện để sinh viên hoặc nhóm sinh viên phát biểu ý kiến của mình sau khi phân tích, chiêm nghiệm về các trải nghiệm đã thực hiện. Từ đó, các em đưa ra phản hồi, đánh giá một cách tích cực, cởi mở. Giảng viên yêu cầu sinh viên nêu lên những điều mà họ quan tâm, tránh việc cung cấp, truyền thụ tri thức, áp đặt những điều mà giảng viên cho là đúng đắn.

- *Bước 4:* Tổ chức cho sinh viên thử nghiệm tích cực. Ở giai đoạn này, giảng viên cần tạo cho sinh viên thói quen vận dụng, thử nghiệm tích cực các tri thức nắm bắt được vào trong tình huống mới, giúp cho tri thức đó trở thành một kinh nghiệm bền vững. Giảng viên có thể cho sinh viên chuẩn bị tổ chức một bài dạy theo chu trình học tập trải nghiệm theo các yêu cầu đặt ra.

c. Tổ chức rèn luyện phối hợp kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học

Trong thực tế dạy học, các kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm thành phần không tồn tại một cách riêng lẻ mà luôn có mối quan hệ hỗ trợ lẫn nhau. Vì vậy, sau khi vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb để rèn luyện các kỹ năng thành phần, sinh viên cần được tạo điều kiện để tham gia các hoạt động thể hiện sự tổng hòa đó thông qua các nhiệm vụ phối hợp mang tính thực hành, trải nghiệm cao.

3. Kết luận

Để đáp ứng được xu hướng đổi mới dạy học theo định hướng phát triển năng lực, việc tổ chức hoạt động trải

nhệm trong dạy học các môn học ở tiểu học là cần thiết. Tổ chức các hoạt động rèn luyện vận dụng chu trình học tập trải nghiệm của David Kolb cho sinh viên như trên không những giúp sinh viên phát triển các kiến thức, kỹ năng dạy học các môn học ở Tiểu học mà còn giúp các em rèn luyện năng lực phát triển chuyên môn. Tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học nói chung và ở tiểu học nói riêng là một nội dung mới, ngay cả giáo viên tiểu học lâu năm cũng có thể gặp không ít khó khăn. Vì vậy, việc trang bị cho sinh viên những kiến thức và kỹ năng cần thiết bằng cách tổ chức theo các lý thuyết học tập phù hợp sẽ giúp sinh viên học được cách tự học, tự bồi dưỡng để thực hiện tốt được tất cả các hoạt động dạy học sau này ở trường tiểu học.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (26/12/2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông* ban hành theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT.
- [2] Nguyễn Phan Lâm Quyên, (2022), *Thực trạng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học ở các trường tiểu học tại thành phố Đà Nẵng và một số đề xuất*, Tạp chí Giáo dục (2022), 22(15), tr.30-35.
- [3] Kolb, D, (1984), *Experiential Learning: Experience as the source of learning and development*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, page 50-52
- [4] Trần Thị Gái - Phan Thị Thanh Hội, (9/2017), *Thiết kế hoạt động trải nghiệm trong dạy học Sinh học ở trường phổ thông*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 144, tr.59-64.
- [5] Trần Bá Hoàn, (1996), *Kỹ thuật dạy học Sinh học*, NXB Giáo dục, tr.28.
- [6] Đặng Thành Hưng, (11/2010), *Nhận diện và đánh giá kỹ năng*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 64.
- [7] Phan Thị Thanh Hội, (2014), *Rèn luyện cho sinh viên sư phạm kỹ năng thiết kế bài tập tình huống trong dạy học Sinh học học phần Phương pháp dạy học Sinh học I*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, tập 59, số 2, tr.91-99.
- [8] Nguyễn Văn Hiền, (2009), *Hình thành cho sinh viên kỹ năng sử dụng công nghệ thông tin để tổ chức bài dạy Sinh học*, Luận án Tiến sĩ Giáo dục học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, tr.20-22.
- [9] Đặng Thành Hưng, (01/2013), *Kỹ năng dạy học và tiêu chí đánh giá*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 88, Hà Nội, tr.5-9.
- [10] Hoàng Phê, (2003), *Từ điển tiếng Việt*, NXB Đà Nẵng, tr.826.
- [11] Nguyễn Văn Lũy - Lê Quang Sơn, (2014), *Giáo trình Giao tiếp sư phạm*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [12] Kixegof X.I, (1973), *Hình thành các kỹ năng, kỹ xảo sư phạm cho sinh viên trong điều kiện nền giáo dục đại học*, Vũ Năng Tĩnh (dịch), NXB Giáo dục, Hà Nội.

APPLYING DAVID KOLB'S EXPERIENTIAL LEARNING CYCLE IN TRAINING SKILLS IN ORGANIZING EXPERIENCE ACTIVITIES FOR STUDENTS IN PRIMARY EDUCATION MAJOR

Nguyen Phan Lam Quyen

Email: nplquyen@ued.udn.vn
 University of Science and Education -
 The University of Danang
 459 Ton Duc Thang, Hoa Khanh Nam,
 Lien Chieu, Danang, Vietnam

ABSTRACT: *Organizing experiential activities is considered crucial for effective teaching. It helps students learn through practice, learning through doing, and develop problem-solving skills. Therefore, training skills in organizing activities in teaching subjects for pedagogical students is necessary in the trend of renewing teaching and developing capacity toward 2018 General Education curriculum. This article analyzes overview of this issue, then proposing to organize training activities using David Kolb's experiential learning cycle to improve training effectiveness for students majoring in Primary Education at Pedagogical Universities.*

KEYWORDS: *Organize experiential activities, primary education, skills, students majoring in Primary Education, competence.*